

RÅSDIREKTIV 97/81/EF**av 15. desember 1997****om rammeavtalen om deltidsarbeid inngått mellom UNICE, CEEP og EFF(*)**

RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR —

under henvisning til avtalen om sosial- og arbeidslivspolitikken vedlagt protokoll (nr. 14) om sosial- og arbeidslivspolitikken, som er vedlagt traktaten om opprettelse av Det europeiske fællesskap, særlig artikkel 4 nr. 2,

under henvisning til forslag fra Kommissjonen, og

ut fra følgende betraktninger:

- 1) På grunnlag av protokoll (nr. 14) om sosial- og arbeidslivspolitikken har medlemsstatene med unntak av Det forente kongerike Storbritannia og Nord-Irland, heretter kalt «medlemsstatene», som ønsker å gå videre på den vei som ble stukket ut ved Sosialpakten av 1989, seg imellom inngått en avtale om sosial- og arbeidslivspolitikken.
- 2) Partene i arbeidslivet kan i samsvar med artikkel 4 nr. 2 i avtalen om sosial- og arbeidslivspolitikken i fællesskap be om at avtaler inngått på fællesskapsplan skal iverksettes ved en beslutning truffet av Rådet etter forslag fra Kommissjonen.
- 3) I nr. 7 i fællesskapspakten om grunnleggende sosiale rettigheter for arbeidstakere er det bl.a. fastsatt at «Gjennomføringen av det indre marked skal føre til bedre leve- og arbeidsvilkår for arbeidstakerne i Det europeiske fællesskap. Dette skal oppnås ved en tilnærming av disse vilkårene samtidig som de oppnådde forbedringer blir opprettholdt, særlig med hensyn til (...) andre former for arbeid enn varig arbeid, som tidsbegrenset arbeid, deltidsarbeid, vikararbeid og sesongarbeid».
- 4) Rådet har ikke truffet beslutning om forslaget til direktiv om visse arbeidsforhold med hensyn til konkurransevridning⁽¹⁾, som endret⁽²⁾, eller om forslaget til direktiv om visse arbeidsforhold med hensyn til arbeidsvilkår⁽³⁾.

- 5) I konklusjonene fra Det europeiske råds møte i Essen er det understreket at det er nødvendig å treffe tiltak for å fremme sysselsetting og like muligheter for kvinner og menn, og blir det oppfordret til at det treffes tiltak for å fremme vekstens evne til å øke sysselsettingen, særlig gjennom en mer fleksibel organisering av arbeidet som tar hensyn til arbeidstakernes behov og samtidig oppfyller de konkurransemessige kravene.
- 6) Kommissjonen har i samsvar med artikkel 3 nr. 2 i avtalen om sosial- og arbeidslivspolitikken konsultert partene i arbeidslivet på fællesskapsplan om mulige retningslinjer for Fællesskapets virksomhet for å gjøre arbeidstiden mer fleksibel og sikre arbeidstakerne.
- 7) Kommissjonen mente etter denne konsultasjonen at et fællesskapstiltak var ønskelig, og har på nytt konsultert partene i arbeidslivet på fællesskapsplan om innholdet i det påtenkte forslag i samsvar med artikkel 3 nr. 3 i nevnte avtale.
- 8) Arbeidslivsorganisasjonene (UNICE [Den europeiske arbeidsgiver- og industriforbundsorganisasjon], CEEP [Den europeiske arbeidsgiverforening for virksomheter med offentlig tilknytning], EFF [Det europeiske forbund av fagforeninger]) har ved felles brev av 19. juni 1996 underrettet Kommissjonen om at de ønsker å igangsette prosessen omhandlet i artikkel 4 i avtalen om sosial- og arbeidslivspolitikken. De bad ved felles brev av 12. mars 1997 Kommissjonen om en ekstra frist på tre måneder. Kommissjonen har imøtekommet denne forespørselen.
- 9) De nevnte arbeidslivsorganisasjonene inngikk 6. juni 1997 en rammeavtale om deltidsarbeid og har oversendt Kommissjonen en felles anmodning om at denne rammeavtalen iverksettes i samsvar med artikkel 4 nr. 2 i avtalen om sosial- og arbeidslivspolitikken.
- 10) I sin resolusjon av 6. desember 1994 om visse perspektiver for en sosial- og arbeidslivspolitik for Den europeiske union: et bidrag til økonomisk og sosial tilnærming i Unionen⁽⁴⁾ anmodet Rådet partene i arbeidslivet om å utnytte muligheten til å inngå avtaler, fordi de som regel befinner seg nærmere virkeligheten på sosial- og arbeidslivsområdet og problemene her.

(*) Denne EF-rettsakten, kunngjort i EFT L 14 av 20.1.1998, s. 9, er omhandlet i EØS-komiteens beslutning nr. 104/98 av 30. oktober 1998 om endring av EØS-avtalens vedlegg XVIII (Helse og sikkerhet på arbeidsplassen, arbeidsrett og lik behandling av menn og kvinner), se denne utgaven av EØS-tillegget til De Europeiske Fællesskaps Tidende.

⁽¹⁾ EFT nr. C 224 av 8.9.1990, s. 6.

⁽²⁾ EFT nr. C 305 av 5.12.1990, s. 8.

⁽³⁾ EFT nr. C 224 av 8.9.1990, s. 4.

⁽⁴⁾ EFT nr. C 368 av 23.12.1994, s. 6.

- 11) De undertegnede parter har ønsket å inngå en rammeavtale om deltidsarbeid der det er fastsatt generelle prinsipper og minstekrav for deltidsarbeid. De har vist vilje til å definere en generell ramme som skal hindre forskjellsbehandling av deltidsansatte, og til å bidra til å utvikle mulighetene for deltidsarbeid på et grunnlag som både arbeidsgivere og arbeidstakere kan godta.
- 12) Partene i arbeidslivet ønsket å rette særlig oppmerksomhet mot deltidsarbeid, samtidig som de ville opplyse om at de vil vurdere om det er nødvendig å inngå lignende avtaler for andre arbeidsformer.
- 13) I konklusjonene fra Det europeiske råds møte i Amsterdam gav Den europeiske unions stats- og regjeringssjefer uttrykk for at de er ytterst tilfredse med avtalen om deltidsarbeid som partene i arbeidslivet har inngått.
- 14) Et direktiv som definert i traktatens artikkel 189 vil være en passende rettsakt for å iverksette denne rammeavtalen. Det er bindende for medlemsstatene med hensyn til sin målsetting, men overlater til dem å bestemme formen og midlene.
- 15) I samsvar med nærhetsprinsippet og forholdsmessighetsprinsippet omhandlet i traktatens artikkel 3 B kan målene for dette direktiv ikke i tilstrekkelig grad nås av medlemsstatene og kan derfor nås bedre av Fællesskapet. Dette direktiv går ikke lenger enn det som er nødvendig for å nå disse målene.
- 16) Når det gjelder begrepene som er brukt i rammeavtalen, uten at de er nærmere definert der, overlates det i henhold til dette direktiv til medlemsstatene å definere disse begrepene i samsvar med nasjonal lovgivning og/eller praksis på samme måte som for andre direktiver vedtatt på det sosiale området der det benyttes lignende begreper, forutsatt at disse definisjonene er i samsvar med rammeavtalen.
- 17) Kommisjonen har ved utarbeidingen av sitt forslag til direktiv, i samsvar med sin melding av 14. desember 1993 om gjennomføringen av protokoll (nr. 14) om sosial- og arbeidslivspolitikken og sin melding av 18. september 1996 om utviklingen av den sosiale dialogen på fellesskapsplan, tatt hensyn til de undertegnede parters representativitet og til at bestemmelsene i rammeavtalen er lovformelige.
- 18) Kommisjonen har utarbeidet sitt forslag til direktiv i samsvar med artikkel 2 nr. 2 i avtalen om sosial- og arbeidslivspolitikken, der det er fastsatt at regelverket på sosial- og arbeidslivsområdet skal «unngå å pålegge administrative, økonomiske og rettslige byrder av en slik art at de motvirker opprettelse og utvikling av små og mellomstore bedrifter».
- 19) I samsvar med sin melding av 14. desember 1993 om gjennomføring av protokoll (nr. 14) om sosial- og arbeidslivspolitikken, har Kommisjonen underrettet Europaparlamentet og oversendt teksten til sitt forslag til direktiv som inneholder rammeavtalen.
- 20) Kommisjonen har også underrettet Den økonomiske og sosiale komité.
- 21) I klausul 6 nr. 1 i rammeavtalen er det fastsatt at medlemsstatene og/eller partene i arbeidslivet kan opprettholde eller innføre gunstigere bestemmelser.
- 22) I klausul 6 nr. 2 i rammeavtalen er det fastsatt at iverksettingen av dette direktiv ikke utgjør en gyldig grunn til å senke nivået i forhold til den eksisterende situasjon i hver medlemsstat.
- 23) I fellesskapspakten om grunnleggende sosiale rettigheter for arbeidstakere anerkjennes betydningen av å bekjempe alle former for forskjellsbehandling, særlig på grunnlag av kjønn, hudfarge, rase, politisk oppfatning eller religion.
- 24) I artikkel F nr. 2 i traktaten om Den europeiske union er det fastsatt at «Unionen skal respektere de grunnleggende rettigheter, slik de er sikret i konvensjonen om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter og slik de følger av de forfatningstradisjoner som er felles for medlemsstatene, som generelle prinsipper i Fællesskapets rett».
- 25) Medlemsstatene kan på felles anmodning fra partene i arbeidslivet overlate til dem å gjennomføre dette direktiv, forutsatt at medlemsstatene treffer alle de tiltak som er nødvendige for at de til enhver tid skal kunne sikre at de resultater som er pålagt ved dette direktiv, oppnås.
- 26) Iverksettingen av rammeavtalen bidrar til å virkeliggjøre målene nevnt i artikkel 1 i avtalen om sosial- og arbeidslivspolitikken —

VEDTATT DETTE DIREKTIV:

Artikkel 1

Formålet med dette direktiv er å iverksette rammeavtalen om deltidsarbeid som ble inngått 6. juni 1997 av arbeidslivsorganisasjonene (UNICE, CEEP og EFF), slik den er gjengitt i vedlegget.

Artikkel 2

1. Medlemsstatene skal sette i kraft de lover og forskrifter som er nødvendige for å etterkomme dette direktiv, innen 20. januar 2000, eller de skal innen denne dato forvise seg om at partene i arbeidslivet ved avtale har innført de nødvendige bestemmelser, idet medlemsstatene skal treffe alle de tiltak som er nødvendige for at de til enhver tid skal kunne sikre at de resultater som er pålagt ved dette direktiv, oppnås. De skal umiddelbart underrette Kommisjonen om dette.

Medlemsstatene kan om nødvendig få høyst ett år i tillegg til rådighet for å ta hensyn til særlige vanskeligheter eller til gjennomføring i form av en kollektivavtale.

De må umiddelbart underrette Kommisjonen om slike omstendigheter.

Bestemmelsene nevnt i første ledd skal, når de vedtas av medlemsstatene, inneholde en henvisning til dette direktiv, eller det skal vises til direktivet når de kunngjøres. Nærmere regler for henvisningen fastsettes av medlemsstatene.

2. Medlemsstatene skal sørge for at teksten til de viktigste internrettslige bestemmelser som de vedtar på det området dette direktiv omhandler, blir oversendt Kommisjonen.

Artikkel 3

Dette direktiv trer i kraft den dag det kunngjøres i *De Europeiske Fellesskaps Tidende*.

Artikkel 4

Dette direktiv er rettet til medlemsstatene.

Utfærdiget i Brussel, 15. desember 1997.

For Rådet

J.-C. JUNCKER

Formann

VEDLEGG

DEN EUROPEISKE ARBEIDSGIVER- OG INDUSTRIFORBUNDSORGANISASJON

DET EUROPEISKE FORBUND AV FAGFORENINGER

DEN EUROPEISKE ARBEIDSGIVERFORENING FOR VIRKSOMHETER MED OFFENTLIG
TILKNYTNING**RAMMEAVTALE OM DELTIDSARBEID****Innledning**

Denne rammeavtale er et bidrag til den generelle europeiske sysselsettingsstrategien. De siste årene har deltidsarbeid vært av stor betydning for sysselsettingen. Derfor har partene i denne avtale rettet særlig oppmerksomhet mot denne arbeidsformen. De har til hensikt å vurdere nødvendigheten av lignende avtaler for andre fleksible arbeidsformer.

Idet det tas hensyn til de ulike situasjonene i medlemsstatene og det faktum at deltidsarbeid er særlig utbredt i visse sektorer og næringer, inneholder denne avtale generelle prinsipper og minstekrav for deltidsarbeid. Den gjenspeiler partene i arbeidslivets vilje til å definere en generell ramme som skal hindre forskjellsbehandling av deltidsansatte, og til å bidra til å utvikle mulighetene for deltidsarbeid på et grunnlag som både arbeidsgivere og arbeidstakere kan godta.

Denne avtale omhandler ansettelsesvilkår for deltidsansatte, og det erkjennes at spørsmål om lovfestede trygdeordninger skal avgjøres av medlemsstatene. Innen rammen av prinsippet om likebehandling har partene i denne avtale merket seg uttalelsen om sysselsetting fra Det europeiske råds møte i Dublin i desember 1996, der Rådet understreket blant annet nødvendigheten av å gjøre trygdesystemene mer sysselsettingsvennlige ved å utvikle «systemer for sosial stønad som kan tilpasses nye arbeidsmodeller og yte en egnet sosial stønad til personer som arbeider innen rammen av slike modeller». Partene i denne avtale mener at prinsippene i denne erklæringen bør gjennomføres i praksis.

EFF, UNICE og CEEP anmoder Kommisjonen om å framlegge denne rammeavtalen for Rådet for at Rådet ved en beslutning skal gjøre disse kravene bindende i medlemsstatene som er parter i avtalen om sosial- og arbeidslivspolitikken vedlagt protokoll (nr. 14) om sosial- og arbeidslivspolitikken, som er vedlagt traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap.

Partene i denne avtale ber Kommisjonen om i sitt forslag om gjennomføring av avtalen å anmode medlemsstatene om å vedta de lover og forskrifter som er nødvendige for å etterkomme Rådets beslutning, innen to år etter at den er vedtatt, eller de skal forvisse seg⁽¹⁾ om at partene i arbeidslivet innfører de nødvendige bestemmelser ved avtale innen utløpet av denne fristen. Medlemsstatene kan om nødvendig få høyst ett år i tillegg til rådighet for å ta hensyn til særlige vanskeligheter eller til gjennomføring i form av en tariffavtale.

Uten at det berører de nasjonale domstolers og Domstolens respektive rolle, ber partene i denne avtale om at ethvert spørsmål om fortolkning av denne avtale på europeisk plan i første omgang forelegges av Kommisjonen for partene, som skal avgi uttalelse.

Generelle betraktninger

1. Under henvisning til avtalen om sosial- og arbeidslivspolitikken vedlagt protokoll (nr. 14) om sosial- og arbeidslivspolitikken, som er vedlagt traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap, særlig artikkel 3 nr. 4 og artikkel 4 nr. 2, og ut fra følgende betraktninger —
2. I henhold til artikkel 4 nr. 2 i avtalen om sosial- og arbeidslivspolitikken skal avtaler inngått på fellesskapsplan iverksettes på felles anmodning fra de undertegnede parter, ved en beslutning truffet av Rådet etter forslag fra Kommisjonen.

⁽¹⁾ Som definert i artikkel 2 nr. 4 i avtalen om sosial- og arbeidslivspolitikken i traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap.

3. Kommissjonen har i sitt annet høringsdokument om fleksibel arbeidstid og arbeidstakernes sikkerhet meddelt at den har til hensikt å foreslå et rettslig bindende fellesskapstiltak.
4. I konklusjonene fra Det europeiske råds møte i Essen ble det understreket at det er nødvendig å treffe tiltak for å fremme sysselsetting og like muligheter for kvinner og menn, og ble det oppfordret til tiltak for å «fremme vekstens evne til å øke sysselsettingen, særlig gjennom en mer fleksibel organisering av arbeidet, som tar hensyn til arbeidstakernes behov og samtidig oppfyller de konkurransemessige kravene».
5. Partene i denne avtale legger vekt på tiltak som letter menns og kvinners tilgang til deltidsarbeid for å forberede pensjonisttilværelsen, kombinere arbeidsliv med familieliv og utnytte mulighetene til utdanning og opplæring for å forbedre sine kvalifikasjoner og sine karrieremuligheter, til gjensidig fordel for arbeidsgivere og arbeidstakere og på en måte som fremmer bedriftenes utvikling.
6. Denne avtale overlater til medlemsstatene og partene i arbeidslivet å definere nærmere regler for gjennomføringen av disse generelle prinsippene, minstekravene og bestemmelsene, for at det skal tas hensyn til situasjonen i hver medlemsstat.
7. Denne avtale tar hensyn til at det er nødvendig å forbedre sosial- og arbeidslivspolitikken, fremme fellesskapsøkonomiens konkurranseevne og unngå å pålegge administrative, økonomiske og rettslige byrder som er av en slik art at de motvirker opprettelse og utvikling av små og mellomstore bedrifter.
8. Det er partene i arbeidslivet som har de beste forutsetningene for å finne løsninger som ivaretar arbeidsgivernes og arbeidstakernes behov, og de bør derfor tildeles en særlig rolle ved gjennomføringen og anvendelsen av denne avtale —

HAR DE UNDERTEGNEDE PARTER INNGÅTT FØLGENDE AVTALE:

Klausul 1: Formål

Formålet med denne avtalen er å

- a) avskaffe forskjellsbehandling av deltidsansatte og å bedre kvaliteten på deltidsarbeid,
- b) lette utviklingen av deltidsarbeid på frivillig grunnlag og bidra til en fleksibel organisering av arbeidstiden på en måte som tar hensyn til arbeidsgivernes og arbeidstakernes behov.

Klausul 2: Virkeområde

1. Denne avtale får anvendelse på deltidsansatte som har en arbeidsavtale eller et arbeidsforhold som er definert ved lov, tariffavtale eller gjeldende praksis i den enkelte medlemsstat.
2. Medlemsstatene kan etter samråd med partene i arbeidslivet i samsvar med nasjonal lovgivning, tariffavtaler eller nasjonal praksis, og/eller partene i arbeidslivet på et hensiktsmessig plan i henhold til nasjonal praksis for industrielle forhold, av objektive grunner helt eller delvis unnta deltidsansatte som arbeider leilighetsvis, fra bestemmelsene i denne avtale. Slike unntak bør vurderes på nytt med jevne mellomrom slik at det kan kontrolleres om de objektive grunnene for dem fremdeles foreligger.

Klausul 3: Definisjoner

I denne avtale menes med:

- 1) «deltidsansatt»: en lønnstaker med en normal arbeidstid som beregnet på ukentlig basis eller som et gjennomsnitt over en ansettelsesperiode på inntil ett år er kortere enn arbeidstiden til en tilsvarende heltidsansatt,

- 2) «tilsvarende heltidsansatt»: en lønnstaker som arbeider heltid i samme virksomhet og som har samme type arbeidsavtale eller arbeidsforhold og samme eller lignende arbeid/oppgaver, når man tar hensyn til andre forhold som f.eks. ansiennitet og kvalifikasjoner/ferdigheter.

Dersom det ikke finnes noen tilsvarende heltidsansatt i samme virksomhet, skal sammenligningen skje ved henvisning til gjeldende tariffavtale eller, dersom det ikke foreligger noen gjeldende tariffavtale, i samsvar med nasjonal lovgivning, tariffavtaler eller nasjonal praksis.

Klausul 4: Prinsippet om likebehandling

1. Med hensyn til ansettelsesvilkår skal deltidsansatte ikke behandles på mindre gunstig måte enn tilsvarende heltidsansatte utelukkende fordi de arbeider deltid, med mindre en forskjellsbehandling kan forsvares av objektive grunner.
2. Der det er hensiktsmessig, gjelder *pro rata temporis*-prinsippet.
3. De nærmere reglene for gjennomføringen av denne klausulen skal defineres av medlemsstatene og/eller partene i arbeidslivet, idet det tas hensyn til Fellesskapets regelverk og nasjonal lovgivning, tariffavtaler og nasjonal praksis.
4. Når det er berettiget av objektive grunner, kan medlemsstatene etter samråd med partene i arbeidslivet i samsvar med nasjonal lovgivning, tariffavtaler eller nasjonal praksis, og/eller partene i arbeidslivet, når det er hensiktsmessig gjøre tilgangen til særlige ansettelsesvilkår avhengig av forhold som ansiennitet, arbeidstid eller lønnsvilkår. Kriteriene for å gi deltidsansatte tilgang til særlige ansettelsesvilkår bør vurderes med jevne mellomrom av hensyn til prinsippet om likebehandling nevnt i klausul 4 nr. 1.

Klausul 5: Muligheter for deltidsarbeid

1. I forbindelse med klausul 1 i denne avtale og prinsippet om likebehandling av deltidsansatte og heltidsansatte,
 - a) bør medlemsstatene, etter samråd med partene i arbeidslivet i samsvar med nasjonal lovgivning eller nasjonal praksis, identifisere og vurdere samt eventuelt fjerne hindringer av juridisk eller administrativ art som kan begrense mulighetene for deltidsarbeid,
 - b) bør partene i arbeidslivet, innenfor sine kompetanseområder og ved hjelp av framgangsmåter fastsatt i tariffavtalene, identifisere og vurdere samt eventuelt fjerne hindringer som kan begrense mulighetene for deltidsarbeid.
2. Dersom en arbeidstaker motsetter seg overføring fra en heltidsstilling til en deltidsstilling eller omvendt, bør ikke dette i seg selv utgjøre en gyldig oppsigelsesgrunn, med forbehold for muligheten til i samsvar med nasjonal lovgivning, tariffavtaler og nasjonal praksis å foreta oppsigelser av andre grunner slike som dem som måtte oppstå ut fra vedkommende virksomhets driftskrav.
3. Arbeidsgivere bør så langt det er mulig vurdere
 - a) arbeidstakeres anmodninger om overføring fra en heltidsstilling til en deltidsstilling som blir ledig i virksomheten,
 - b) arbeidstakeres anmodninger om overføring fra en deltidsstilling til en heltidsstilling eller om økning av sin arbeidstid, dersom denne muligheten oppstår,
 - c) distribuering i rett tid av opplysninger om ledige deltids- eller heltidsstillinger i virksomheten for å lette overføringer fra heltidsarbeid til deltidsarbeid eller omvendt,

- d) tiltak for å lette tilgangen til deltidsarbeid på alle nivåer i virksomheten, herunder faglærte stillinger og lederstillinger, og tiltak for å lette deltidsansattes tilgang til yrkesrettet opplæring for å øke deres karrieremuligheter og yrkesmessige mobilitet, når dette er hensiktsmessig,
- e) distribuering til eksisterende arbeidstakerorganisasjoner av relevante opplysninger om deltidsarbeid i virksomheten.

Klausul 6: Gjennomføringsbestemmelser

1. Medlemsstatene og/eller partene i arbeidslivet kan opprettholde eller innføre bestemmelser som er gunstigere enn dem som er fastsatt i denne avtale.
 2. Gjennomføringen av bestemmelsene i denne avtale skal ikke utgjøre en gyldig grunn til å senke det generelle nivået for vern av arbeidstakerne på det området som dekkes av avtalen. Dette berører ikke den rett medlemsstatene og/eller partene i arbeidslivet har til å utarbeide avvikende lover, forskrifter eller avtalerettslige bestemmelser som følge av at situasjonen endrer seg, og berører ikke anvendelsen av klausul 5 nr. 1 så lenge prinsippet om likebehandling nevnt i klausul 4 nr. 1 etterleves.
 3. Denne avtale berører ikke den rett partene i arbeidslivet har til på hensiktsmessig plan, herunder europeisk plan, å inngå avtaler om tilpassing og/eller utfylling av denne avtales bestemmelser for å ta hensyn til særlige omstendigheter.
 4. Denne avtale berører ikke mer spesifikke fellesskapsbestemmelser, særlig fellesskapsbestemmelser om lik behandling av og like muligheter for menn og kvinner.
 5. Forebygging og behandling av tvister og klager som følge av anvendelsen av denne avtale skal skje i samsvar med nasjonal lovgivning, tariffavtaler og nasjonal praksis.
 6. De undertegnede parter skal vurdere denne avtale fem år etter datoen for Rådets beslutning dersom en av avtalepartene anmoder om det.
-